

Porteføljestyret for humaniora og samfunnsvitenskap

Referat

Møte 2/2023

Dato 20.06.2023, kl. 09.00 – 10.30
Sted Zoom

Tilstede: Camilla Serck-Hanssen, leder
Hans Dam Christensen
Narve Fulsås
Kristian Berg Harpviken
Mari Rege
Jill Walker Rettberg
Jarle Trondal
Åsa Sandnes, observatør

Forfall: Geir Mork
Terje Lohndal
Mari Teigen

Tilstede fra Forskningsrådet: *I møterom i Forskningsrådet:*
Petter Helgesen
Christian Lund
Wiebke Ramm
Benedicte Løseth (sak 11-14)
Randi Myhre (sak 15)
Trond Einar Pedersen (sak 15)

Sak PSHUMSAM 11/23 **Godkjenning av saklisten**

Vedtak: *Saklisten godkjennes.*

Sak PSHUMSAM 12/23 **Godkjent referat fra møte 1/23, 21.03.23**

Varsel om godkjent referat ble sendt ut per epost 26.4, og ligger nå som referat i Sharepoint-mappen for møte 1/23. Porteføljestyret ble bedt om å ta referatet til etterretning.

Vedtak: *Referatet tas til etterretning.*

Sak PSHUMSAM 13/23 **Spørsmål om habilitet**

Sakstype: Beslutning

Porteføljestyret ble bedt om å vurdere styremedlemmenes habilitet for alle saker på saklista. Det er styret som fatter vedtak i habilitetsspørsmål.

Vedtak: *Ingen inhabilitet ble meldt inn.*

Sak PSHUMSAM 14/23 **Orienteringer**

Det ble orientert om følgende saker:

- *Status for ny porteføljestyrestruktur*

Administrasjonen orienterte om den nye porteføljestyrestrukturen som er vedtatt av Forskningsrådets styre. Det er avholdt innspillsmøter med UH-sektoren, instituttsektoren, næringsliv, offentlig sektor og departementer, og et eget møte mellom styret og lederne i porteføljestyrene. Til sammen blir det nå 11 porteføljestyre i Forskningsrådet. Det blir opprettet ett styre for banebrytende forskning som skal dekke alle fagområder og ha ansvar for den nysgjerrighetsdrevne grunnforskningen og virkemidlene FRIPRO og SFF. Det blir også opprettet et tverrgående systemstyre for forskningspolitiske spørsmål som skal ha representasjon fra de andre porteføljestyrene og ha ansvar for strukturelle virkemidler.

Porteføljestyret hadde følgende innspill til saken:

- Det blir en relativ svekkelse av FRIPRO i den nye styrestrukturen. Det er grunn til å være bekymret for grunnforskningen når Forskningsrådet får en innretning med et stort flertall av tematiske styre primært rettet mot anvendt forskning.
- Det er et sterkt fokus på generalisering i den nye strukturen som kan på bekostning av spesialisering, og å se de ulike fagområdenes spesifikke utfordringer.
- Det er uklart hvordan det nye systemstyret skal virke. Hvilket innhold skal dette fylles med? Hvordan blir funksjonsfordelingen mellom systemstyret og Forskningsrådets styre?
- For fagområdene humaniora og samfunnsvitenskap er det avgjørende at det kommer forskere med denne fagbakgrunnen inn i de tematiske styrene. Man må ha spesiell oppmerksomhet rundt oppfølgingen av humaniora-opptrappingen.

Administrasjon pekte på at bekymringen for den grunnleggende forskningen har blitt tatt på alvor, og det blir et eget styre som skal ivareta dette. Det vil ligge like mye midler til banebrytende forskning som i dag. Dagens FRIPRO-modell med fastsatt fordeling mellom fagområdene blir ikke endret. Forskningsrådets styre må klargjøre ansvarsforholdet mellom styrenivåene. Med færre styre blir det lettere å få dialog mellom styrene, og dette potensialet må utnyttes.

- *FRIPRO – løpende søknadsbehandling*

Administrasjonen presenterte en foreløpig plan for løpende søknadsbehandling for FRIPRO. Foreløpige utlysninger blir publisert i juni. Endelige utlysninger vil være klare i august/september og kontinuerlig søknadsbehandling begynner fra midten av oktober. Søknader som nesten når opp i konkurransen, kommer på venteliste og blir med på 1-2 vedtaksrunder til. Første annonsering av resultater vil bli våren 2024. Det vil bli bevilgning og annonsering ca. annenhver måned.

Det er lagt opp til ett års karenstid som betyr at man ikke kan sende inn ny søknad etter avslag før det er gått et år fra forrige innsending. Videre innføres karantenerregler basert på karaktersnitt. Det er ulike karaktergrenser for Forskerprosjekt for erfarne forskere (tidligere Fornyelse) og Forskerprosjekt for tidlig karriere (tidligere Unge forskertalenter), men ingen karantene for Treårig Forskerprosjekt med internasjonal mobilitet. Karantene gjelder for prosjektleder og kun for FRIPROs utlysninger. Alderskrav for unge talenter er fjernet.

Det legges opp til faste ekspertpooler der fageksperter forplikter seg for tre år. Porteføljestyret for Banebrytende forskning skal vedta regler for utvelgelse av søknader til bevilgning som justeres ved behov. Administrasjonen vil følge reglene og lager lister over søknader til bevilgning, avslag og venteliste. Medlemmer av porteføljestyret (porteføljestyreutvalg) kontrollerer og vedtar.

Porteføljestyret hadde følgende innspill og spørsmål til saken:

- Med karantene vil karakteren få enda større konsekvenser enn tidligere. Det kan bli mye støy rundt karaktersettingen, og det er viktig å sikre legitimiteten til søknadsbehandlingen. Det er avgjørende at Forskningsrådet har en veldig god kommunikasjonsstrategi rundt dette.
- Hvordan vil poolen av eksperter rekrutteres? Er det risiko for å bli vurdert av de samme ekspertene når man sender inn søknaden på nytt?

Administrasjonen pekte på at ekspertene må veiledes godt i bruk av karakterer. Dette vil vi lage god statistikk over og følge nøye med på. Det blir ingen stor endring i rekruttering av eksperter, men det vil bli en mer systematisk utskifting, der f.eks. 1/3 av ekspertene skiftes ut hvert år.

Vedtak:

Orienteringene tas til etterretning.

Sak PSHUMSAM 15/23

Innspill til Forskningsrådets nye strategi

Sakstype: Diskusjon

Forskningsrådet har startet arbeidet med ny strategi. Strategien forventes å ferdigstilles innen utgangen av 2023, og vil sammen med porteføljeplanene være Forskningsrådets viktigste verktøy for å følge opp Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning (LTP). Strategien vil ta utgangspunkt i mål og prioriteringer i LTP og Mål- og resultatstyringsystemet (MRS).

Mens den gjeldende strategien beskriver bredden i Forskningsrådets samfunnsoppdrag, vil den nye strategien i større grad konkretisere de områdene der det er særlig viktig at vi får til en endring. Strategien vil videre legge til rette for en god sammenheng med porteføljestyringen som ivaretar helheten i oppfølging av LTP og øvrige styringssignaler.

Porteføljestyret hadde følgende innspill til strategien:

- Vi er midt i en rivende teknologiutvikling, spesielt innenfor kunstig intelligens (KI). Det er fare for å miste norsk kultur og språk i denne utviklingen. Vi trenger mye større vektlegging av

tverrfaglighet og humsam i grunnforskningen på dette området, for eksempel innen lingvistikk. Her har Norge gode miljøer som bør videreutvikles.

- En mulighet for å styrke kunnskapsberedskapen knyttet til KI er en stor satsing med mange små tverrfaglige prosjekter som ses i sammenheng.
- Porteføljestyling: Nytt porteføljestyre for forskningssystemet kan risikere å bli kun et strukturelt styre uten innhold. Dette styret kan brukes til å løfte satsingsområder "på tvers", og humsams rolle i KI er et åpenbart område.
- Humsam kan løftes fram som driver og svært viktig premissleverandør for teknologiutviklingen i samfunnet. Den tverrfaglige tilnærmingen må plasseres "fremst". Etske problemstillinger må være en driver i utviklingen, og ikke være "glassering" som legger på til slutt.
- Forskningens egenverdi og fri forskning er under press. Strategien bør fremheve dette i motsetning til LTP som ikke vektlegger dette i særlig grad.
- I de nye porteføljestyrene vil det bli færre humanister, og representasjonsbyrden blir mye større. Målet om at fem prosent av Forskningsrådets skal gå til humaniora må opprettholdes eller styrkes.
- Bekymring for at open access-strategien utvides til også å gjelde bøker. Norskspråklige bøker for allmenpublikum er lite forenlig med OA-bøker.
- Beredskapsfunksjonen til fri forskning: tverrfaglighet som også har humaniora i sentrum, men også tverrfaglighet generelt.
- Fokuset på grensesprengende forskning bør opprettholdes. En ordning for high-risk forskning over kortere tidsrom og ikke så høy finansiering bør prøves ut flere steder.
- Hvordan kan strategien utformes slik at vi kan snu oss rundt og respondere når på store samfunnsendringer som bl.a. korona og KI. Vi må få til større fleksibilitet enn LTP legger opp til.
- Det må være balanse mellom fleksibilitet og tilkallingsvirksomhet, jf. samfunnsøkonomisk debatt om missions-trenden: det er ikke myndighetene som har best informasjon om hvordan vi skal løse samfunnsproblemene.
- Et robust forskningssystem må ha en god balanse mellom fleksibilitet og stabilitet. Det må være en arbeidsdeling mellom institusjonene i systemet der Forskningsrådet har en viktig fleksibel rolle.

Saksdokumenter:

- Saksframlegg

Vedtak: *Administrasjonen tar med seg porteføljestyrets innspill i det videre arbeidet med strategien.*

Sak PSHUMSAM 16/23

Eventuelt

Vedtak: *Det var ingen saker under dette punktet.*